

תפ"ח 41486/05/21 - מדינת ישראל נגד מוחמד גרבאן

בית המשפט המחוזי בחיפה

תפ"ח 41486-05-21 מדינת ישראל נ' גרבאן (עציר)

לפני הרכב השופטים:

כב' השופט אבי לוי [אב"ד] כב' השופט ערן קוטון כב' השופט איל באומגרט
המאשימה
מדינת ישראל

נגד

הנאשם

מוחמד גרבאן (עציר)

גזר דין

פתח דבר

בן עשרים ושש שנים היה הייתם חמדאן עת נגדעו חייו באחת בשעות הלילה שבין תאריך 19.4.21 ל-20.4.21. כל חטאו היה שנענה לעצת חברו שהיה מאושפז בבית החולים להסיע את בני משפחתו של החבר, ובהם הנאשם, לביקור בבית החולים. עם חזרתם מבית החולים הסיט הנאשם בחוזקה את ההגה שבו אחז הייתם ז"ל, הרכב סטה מנתיבו עלה על מדרכה, פגע בגדר, ומפציעתו כתוצאה מכך הייתם מצא את מותו. עלם צעיר שכול עתידו היה לפניו הלך לבית עולמו באירוע קשה ומיותר, ואילו הנאשם ורעייתו שנסעה אף היא ברכב, נפצעו קשה ואושפזו בבית החולים.

כחודש לאחר אותו לילה מר ונמהר, ביום 21.5.21, הוגש כנגד הנאשם כתב האישום שבו יוחסה לו, בין היתר, עבירת רצח (באדישות). במענה לכתב האישום כפר הנאשם בחלק מהעובדות וטען כי מדובר בתאונת דרכים. מספר חודשים לאחר מכן, בטרם החלה שמיעת הראיות, ביום 27.2.22 הוצג הסדר טיעון בגדרו חזר הנאשם מכפירתו, כתב האישום תוקן, הנאשם הודה במיוחס לו והורשע לפי הודאתו בביצוע עבירות המתה בקלות דעת וחבלה חמורה, לפי סעיפים 301ג ו-333 לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

כעת עלינו למוד את עונשו.

הסדר הטיעון וכתב האישום המתוקן

הסדר הטיעון כלל הסכמה בדבר תיקון כתב האישום, אך לא כלל הסכמה בדבר העונש שיוטל על הנאשם ובעניין זה טען לפנינו כל צד כחוכמתו.

לפי עובדות כתב האישום המתוקן, הנאשם, יליד 1990, נעדר רישיון נהיגה, ובעת הרלוונטית היה מסוכסך עם רעייתו רים גרבאן (להלן גם: "הרעייה"). לרעייתו של הנאשם חברה אשר התגוררה בעת הרלוונטית עם ילדיה בבית הנאשם ורעייתו, היא יסמין עוואד (להלן: "החברה"). זכריה מראענה, בן דודה של רעיית הנאשם (להלן: "בן הדוד") היה מאושפז בבית חולים בשל פציעה, ובתאריך 19.4.21 ביקשה הרעייה לבקרו. בן הדוד הציע שחברו הייתם חמדאן (להלן: "המנוח") יסיע אותם לבית החולים.

בתאריך הנ"ל בשעת ערב הגיע המנוח בעודו נוהג ברכב לתחנת אוטובוס בשוב מגורי הנאשם, ואסף לרכבו את הנאשם, את רעייתו ואת החברה. הארבעה נסעו לבית החולים ובמהלך הנסיעה התפתחה מריבה בין הנאשם לרעייתו, על רקע חשד בדבר קשר בין המנוח לרעייה. המריבה נמשכה בתחנת דלק, מקום בו עצרו ובו קיללו הנאשם ורעייתו זה את זה. בסמוך לשעה 22:00 הגיעו הארבעה לבית החולים, ביקרו את בן הדוד, והמריבה בין הנאשם לרעייתו נמשכה.

בדרכם חזרה מבית החולים נהג המנוח ברכב, לצדו ישב הנאשם ומאחוריהם הרעייה והחברה. במהלך הנסיעה עלה לרכב אדם נוסף, גם הוא בן דודה של רעיית הנאשם. הוא התיישב בצד הימני של המושב האחורי. בעודם נוסעים, המשיכו הנאשם ורעייתו להתווכח, ובשלב מסוים המנוח שנהג ברכב אמר להם שיפתרו את בעיותיהם בבית. הנאשם בתגובה אמר שיפתרו את הבעיות כאן.

בשעה 01:01 בעוד הרכב בנסיעה, הושיט הנאשם את ידו לעבר ההגה, אחז בו בחוזקה, משך אותו לימין והסיט את הרכב לימין, כאשר הוא קל דעת לגבי אפשרות גרימת מותו של המנוח ויתר הנוסעים. בשל מעשי הנאשם הרכב סטה סטייה חדה מנתיב הנסיעה, הגלגל הימני קדמי עלה על מדרכה ופגע בגדר גבוהה שעל המדרכה. הרכב הסתחרר והצד השמאלי שלו פגע בגדר, הוא נעצר על המדרכה וחזיתו מול מעקה בטיחות.

כתוצאה ממעשי הנאשם ופגיעת הרכב בגדר, נגרמה למנוח פגיעת ראש קשה, מעיכה של רקמת המוח ושבר בעצמות הגולגולת, אלו גרמו למותו במקום. רעייתו של הנאשם הובהלה לבית החולים מקום שבו אובחנו מספר שברים בלסת התחתונה וחתך בלחי. היא נותחה בלסת, החתך נתפר והיא אושפזה למשך שבוע. הנאשם נפגע והובהל לבית החולים, לאחר שהורדם והונשם. בבית החולים אובחנו שברים מרובים בגולגולתו לרבות שבר בסינוס ובארובת העין, והוא אושפז למשך תשעה ימים. לחברה נגרמו שפשופים ביד וברגל והיא אושפזה למשך יומיים. כן נגרם נזק לרכב וחזיתו נהרסה כליל.

לאחר הרשעתו של הנאשם ובטרם טענו הצדדים לעונש קיבלנו תסקיר על אודות משפחת המנוח.

תסקיר נפגעי עבירה

התסקיר מפורט ומקיף, והוא התבסס על פגישה שנערכה עם אחד מאחיו של המנוח ועם אחת מאחיותיו של המנוח. יתר האחים והאחיות (7 במספר) כמו גם אמו של המנוח, ביקשו שלא להשתתף בפגישה.

התסקיר תיאר תמונת נזק קשה וכואבת. אחד מתחומי הנזק שהביא מותו של המנוח הוא הפגיעה בדינאמיקה המשפחתית בכלל, והפגיעה הפרטנית בכל אחד מבני המשפחה. בתסקיר צוין כי משפחת המנוח חוותה בשנים האחרונות שני משברים עמוקים לאחר שאבי המשפחה והאח הבכור הלכו לעולמם. מותו של המנוח, האח הצעיר במשפחה, נטל מבני המשפחה את הכוחות הנפשיים והפיזיים שנותרו להם. לתפיסתם, מאז מות המנוח, מצבם הנפשי והבריאותי של כל בני המשפחה התדרדר, בפרט של אם המשפחה ואחת האחיות. לדברי האח והאחות, טרם מות המנוח, המשפחה הייתה מגובשת ומלוכדת, המסגרת המשפחתית סיפקה להם ביטחון ויציבות, על אף אובדן האב והאח. מותו של המנוח ניפץ כל תקווה שהייתה להם לשוב לסדר החיים הקודם שניהלו. כיום המערכת המשפחתית תוארה כחלשה, מעורערת ומפורקת. תחושת חוסר תפקוד, חוסר חיוניות, אווירה של צער, שכול וייאוש, מאפיינות את בני המשפחה. מאז מות המנוח נוצר ריחוק בין בני המשפחה, אשר מתקשים להתמודד עם האבל ולשתף בני משפחה אחרים בכאבם, בין היתר, בשל החשש מפני התפרקות המשפחה והרצון להפגין חוסן ויציבות. שאר בני המשפחה לא היו מעוניינים בהגשת תסקיר על אודותיהם מאחר והשיח הרגשי הקשור במפגש כואב מדי עבורם ועלול לנפץ את תחושת השליטה המועטה שנותרה. כתוצאה מריחוק בני המשפחה קיימת תחושת בדידות קשה בתא המשפחתי.

קושי נוסף שחוה המשפחה נובע מכך שמותו של המנוח נקשר בנסיבות פליליות, העומדות בסתירה לאורח החיים שניהל המנוח ולקשריו הבינאישיים. מותו של המנוח באירוע פלילי לווה בהכתמה ותיג של המנוח ומשפחתו, כך שלאחר מותו נאלצת משפחתו להתמודד עם פגיעה בתדמיתה ובמעמדה בסביבתה הקרובה.

לסיכום, מותו הפתאומי של המנוח טלטל את משפחתו שנותרה המומה, כואבת, ונטולת כוחות לאסוף את השברים. כיום כל בני המשפחה נתונים בחוויה קשה של סף קריסה והתפרקות, וניכר כי בשלב זה אינם בשלים להמשיך הלאה בחייהם, לעבד את האירוע הטראומטי וליצור שגרת חיים מחודשת. נוכח תמונת הנזקים שתוארה, והצורך המשמעותי של בני המשפחה בהכרה חברתית משפטית, ואף הכרה מטעם הנאשם עצמו בחומרת הפגיעה ובאובדן שנגרם להם, הומלץ להורות לנאשם לפצות את בני המשפחה בסכום משמעותי כהכרה בפגיעה במנוח ובמשפחתו.

ראיות הצדדים לעונש

מטעם המאשימה הוגש תדפיס מידע פלילי, וכן כתב אישום וגזר דין שניתן במסגרת ת"פ (שלום חדרה) 67948-11-18 ממנו עלה כי ביום 6.1.21 הנאשם הורשע, לפי הודאתו, בעבירות של היזק בזדון ותקיפה בנסיבות מחמירות (של בת זוג), לפי סעיפים 452 ו-382(ב)(1) לחוק העונשין. בגזר הדין הוטל על הנאשם מאסר על תנאי למשך ארבעה חודשים, לבל יעבור עבירת אלימות ופגיעה ברכוש הזולת.

מטעם ההגנה הוגשו מסמכים ובהם פירוט על מצבה הנפשי של רעייתו של הנאשם, ומסמכים מהמחלקה לשירותים חברתיים שלפיהם משפחת הנאשם מוכרת למחלקה על רקע מצב סוציאקונומי קשה מאד, חולי, תפקוד הורי לקוי, בעיות אישות ומצוקת דיור.

כן הוגש סיכום אשפוז מבית החולים רמב"ם, שלפיו לאחר התאונה הגיע הנאשם לבית החולים מורדם ומונשם כשהוא

סובל משברים מרובים בגולגולת, שבר בברך ימין וברדיוס ימין, והוא אושפז למשך 9 ימים.

טיעוני המאשימה

המאשימה טענה למתחם ענישה שנע בין **9 ל-12 שנות מאסר בפועל**, וביקשה למקם את עונשו של הנאשם בגבול העליון של המתחם. לטענתה, מדובר במקרה חריג וחמור שבו, מעבר למותו של המנוח, נפצעו הנאשם ורעייתו שנחבלה חבלה חמורה ומשמעותית (בין היתר עברה ניתוח לתיקון שברים בלסת ואושפזה למשך שבוע ימים בבית החולים). מעשיו של הנאשם סיכנו אנשים רבים, ולא רק את נוסעי הרכב, אלא את כל משתמשי הדרך. לטענת המאשימה, בשל קלות הדעת שבה נהג הנאשם בהיותו נוסע ברכב, ולמרות שנעדר הוא רישיון נהיגה, יש אף לפסול אותו מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה.

המאשימה הפנתה לתסקיר נפגעי העבירה ממנו עלתה תמונת נזק מאד קשה בכל הקשור לפגיעה במשפחת המנוח שהלך לעולמו באופן מפתיע ולא צפוי, וביקשה לפסוק סכום פיצוי גבוה הקרוב לסכום המקסימלי. עוד ביקשה להפעיל את המאסר המותנה ולהטיל מאסר מותנה.

לתמיכה בעמדתה לעונש הפנתה המאשימה לפסיקה.

טיעוני ההגנה

ב"כ הנאשם טען כי מתחם העונש ההולם בנסיבות המקרה נע בין **2 ל-4 שנות מאסר בפועל**.

לטענתו, הפסיקה אליה הפנתה המאשימה אינה רלוונטית לענייננו, שכן מדובר בה במקרים חמורים לאין ערוך, ולעבירת ההמתה בקלות דעת באותם מקרים התלוו עבירות נוספות וחמורות כגון עבירות סמים, נהיגה בשכרות, הפקרה ועוד. מכאן שאין להקיש מאותם פסקי דין למקרה שלפנינו.

ב"כ הנאשם ציין כי הנאשם הודה בהזדמנות הראשונה בעובדות כתב האישום המתוקן, והסדר הטיעון הושג על רקע בעיות עובדתיות ומשפטיות. עוד נטען שהמעשה נעשה ללא תכנון מראש, ובפועל ללא מחשבה כלל.

ב"כ הנאשם הדגיש את פגיעתו הפיזית הקשה ממנה סבל הנאשם כתוצאה מהתאונה, ובכלל זה שברים מרוסקים בפנים ושברים בברך ימין. הוא אף הצביע על צלקות על גולגולתו של הנאשם הניכרות היטב לעין.

נסיבותיו האישיות של הנאשם קשות אף הן. הנאשם בן 32 מגיע מרקע סוציאקונומי מאד קשה, הוא אב לחמש בנות, רעייתו במקור מטול כרם, סובלת מקשיים נפשיים, ובשנים האחרונות אושפזה מספר פעמים בשל כך. המשפחה המורחבת סובלת ממחלה תורשתית קשה וגם אחת הבנות חולה במחלה. המשפחה במצב כלכלי קשה ביותר, בבית קיים מחסור במזון, בתרופות, בלבוש ועוד. מאז מעצרו של הנאשם הוריו מטפלים בבנותיו.

לעניין רכיב פסילת רישיון הנהיגה שהתבקש, נטען כי אין לו כל בסיס משפטי. הנאשם לא נהג ברכב, הוא חסר רישיון

נהיגה, אינו עושה שימוש ברכב, ועל כן אין משמעות לפסילה עתידית.

לעניין הפיצוי, ביקש ב"כ הנאשם להימנע מהטלת פיצוי נוכח מצבה הסוציאקונומי הקשה של המשפחה. לדבריו, משפחת המנוח רשאית להגיש תביעה לפיצוי, ובירור שנערך עם בני המשפחה העלה כי לא הוגשה תביעה לחברת הביטוח.

הנאשם בדבריו לעונש הביע חרטה ואמר שהוא ממש מצטער. כן ציין כי יש לו חמש בנות ורעייה חולה, וביקש כי נתחשב בו. לא כל דבריו תומללו (שכן הדיון הוקלט וכפי הנראה חלק מדבריו לא נקלט) אך הם זכורים לנו היטב.

דין והכרעה

אירוע מצער עגום ומיותר הביא למותו של המנוח, צעיר אשר הלך לבית עולמו בטרם עת, בשל ריב של מה בכך שלא היה לו בו חלק. מזעזעת היא המחשבה שאדם מביא לאובדן חייו של זולתו, בהינף יד, בהסטה רגעית של הגה, במעשה קל ערך וקל דעת המתחוויר כמעשה הרה אסון. הנאשם המית בקלות דעת את המנוח וגרם חבלה חמורה לרעייתו ואף לו עצמו. הנאשם, רעייתו וחברתה הצטרפו לנסיעת המנוח, לביקור מכר משותף בבית החולים, השלושה היו טרמפיסטים ברכבו של המנוח. עם זה, למרות שהמנוח סייע ועזר להם בכך שהובילם לבית החולים, החל מתחילת הנסיעה לבית החולים וכלה בחזרה ממנו, הנאשם ורעייתו לא חדלו מלריב ברכבו של המנוח, ולא פסקו על אף בקשת המנוח. הנה, במהלך הנסיעה חזרה מבית החולים, בשבריר של שנייה, בקלות ראש וקלות דעת בלתי נתפסת, הסיט הנאשם בחוזקה את הגה הרכב שבו כלל לא נהג וגרם לתאונה מחרידה, שבה קיפח המנוח את חייו.

מעבר לנזק הבלתי הפיך שנגרם כתוצאה מפטירתו של המנוח, במעשיו גרם הנאשם לפגיעות פיזיות חמורות לרעייתו ולו עצמו, ולנזק לרכב. לא יכולה להיות מחלוקת כי פוטנציאל הנזק במעשיו גבוה עד מאד, והייתה זו אך יד המקרה שהנאשם, רעייתו וחברתה נפצעו באורח שנפצעו, ואף לא נפגעו אנשים נוספים באירוע.

מעשהו של הנאשם פגע בקדושת החיים, בשלמות הגוף והנפש, ובערך שעניינו ההגנה על שלומם של הנוסעים והמשתמשים בדרך. מידת הפגיעה בערכים החברתיים היא גבוהה, נוכח התוצאות הטרגיות של מעשהו קל הדעת של הנאשם.

כפי שצוין בע"פ 7222/19 אלגראוי נ' **מדינת ישראל** (10.10.21) (להלן: "עניין אלגראוי"):

"החומרה שבמעשיו של המערער ברורה על פני הדברים. אין צורך להכביר במילים על תופעת הקטל בכבישים אשר הפכה למגיפה של ממש בחברה הישראלית, ועל הצורך לנקוט בענישה מחמירה אשר יאה בה כדי לסייע במיגור התופעה וכן כדי לבטא את ערך קדושת החיים [...] בצד האמור, אין מחלוקת כי העונש שנגזר אינו אמור לחרוג מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות".

בע"פ 8464/15 פנזין נ' **מדינת ישראל** (30.10.17) נאמר:

"בל נשכח, מלחמה לנו בדרכים. עסקינן בדיני נפשות כפשוטו. הקטל בדרכים אינו גזירת טבע אלא

מעשה בני אדם. התחרות הטרגית בין מספר האנשים במדינה שקופחו חייהם כתוצאה מנסיעה ברכב לבין אלה שנפלו בקרב או בפיגוע טרור, רק מחייבת את בית המשפט לתרום את תרומתו כדי לתת ביטוי לכך שאל לחברה להשלים עם תופעות אלו".

ובע"פ 224/21 פלוני נ' מדינת ישראל (27.4.22):

"הנגע של תאונות הדרכים, שהפך מזה זמן רב למכת מדינה, מחייב ענישה מחמירה. נהגים ותיקים וצעירים, כאחד, מוצאים את עצמם מעורבים בתאונות דרכים ולא פעם משום נהיגה פזיזה ובלתי זהירה".

על עבירת ההמתה בקלות דעת נכתב בע"פ 6404/20 עבאסי נ' מדינת ישראל (5.4.21):

"[...] במסגרת תיקון 137, המחוקק ביקש להביא להלימה טובה יותר בין חומרת עבירת ההמתה לבין התיג המוסרי והעונש בצדה, נוכח הפער בין מידת האשמה של הממית באדישות וזו של הממית בקלות דעת. אולם, בדברי ההסבר לתיקון 137 נכתב, בין היתר, שהעונש שנקבע בצד עבירת ההמתה בקלות דעת, 12 שנות מאסר, "עולה בקנה אחד עם העונשים שבתי המשפט נוהגים לגזור בעבירות הריגה בנסיבות של תאונות דרכים, מקרים שבהם מטבע הדברים היסוד הנפשי הוא, ככלל, קלות דעת, ומצד שני מאפשר לגזור עונש הולם במקרים חמורים של המתה בקלות דעת, כגון מקרים שבהם ההמתה בוצעה תוך הפעלת אלימות כלפי הקרבן" (דברי הסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 119) (עבירות המתה), התשע"ד-2014, ה"ח הממשלה 862, 873, הדגשה הוספה - י"ע). [...]

בהקשר זה, יצוין כי גם במקרים שבהם עבירת ההריגה הומרה לעבירת ההמתה בקלות דעת, ככלל, עצם שינוי העבירה לא הביא לשינוי בענישה, ובוודאי לא לשינוי דרמטי [...]."

בע"פ 2356/17 רגבי נ' מדינת ישראל (29.6.20) צוין:

"כאמור, לאור הרפורמה בעבירות ההמתה, המדינה הסכימה להמיר את עבירת ההריגה, שהעונש בצידה הוא 20 שנה, לעבירה של המתה בקלות דעת שהעונש בצידה הוא 12 שנה. יכול הטוען לטעון כי מאחר שהעונש המכסימלי בגין המעשה הופחת על ידי המחוקק באופן כה משמעותי, יש להפחית מיניה וביה מהעונש שהוטל על המערערים על פי הדין הישן. ולא היא. המעשה ונסיבותיו אינם מושפעים מכותרת העבירה, וכאשר בית המשפט המחוזי השית על המערערים עונש מאסר של עשר שנים, הוא ראה נגד עיניו יסוד נפשי של קלות דעת, כפי שעולה גם מסעיף 133 להכרעת הדין של המערערת, בו מצוין בית המשפט כי מי שמבצע הצתה נוטל על עצמו סיכון גם אם יש להניח שהוא עושה זאת "בהנחה ובתקווה שהסיכון לא יתממש. משמעות התנהגות כזאת, מלמדת על מצב נפשי של קלות דעת בנוגע להתרחשות" (הדגשה הוספה - י"ע)."

בבחינת מדיניות הענישה הנהוגה במקרים של המתה בקלות דעת, בנסיבות של תאונות דרכים, האמת ניתנת להיאמר כי הפסיקה ענפה וקיים טווח ענישה רחב מאוד שנע בין שמונה-עשר חודשי מאסר בפועל לשנות מאסר רבות.

בע"פ 6193/20 **בר זכאי נ' מדינת ישראל** (25.3.21) נדחה ערעור על גזר דין, שבגדרו הושת על המערער, בין היתר, עונש של **12 שנות מאסר בפועל**.

באותו מקרה המערער הורשע, לאחר ניהול משפט, בעבירות של המתה בקלות דעת, חבלה חמורה, נהיגה בשכרות, נהיגה במהירות בלתי סבירה, הדחה בחקירה, שיבוש הליכי משפט וניסיון להשמדת ראיה. המערער נהג ברכב בהיותו שיכור, במהירות לא סבירה, עלה עם רכבו על המדרכה ופגע חזיתית ובעוצמה רבה בשני קטינים שהמתו במקום. אחד הקטינים נפטר מפצעיו והקטין השני נחבל חבלה חמורה.

בע"פ 764/21 **מדינת ישראל נ' אבו לבן** (21.4.21) נידון עניינו של נאשם שהורשע על פי הודאתו, בעבירות המתה בקלות דעת, סחר בסם מסוכן והחזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית. בית המשפט המחוזי גזר עליו, בין היתר, עונש של **9 שנות מאסר בפועל**.

הנאשם הגיש ערעור על חומרת העונש והמאשימה הגישה ערעור כנגד הוראת בית המשפט שלפיה ישולמו הפיצויים שנפסקו לאחר סיום ריצוי עונש המאסר. הערעור על העונש נדחה והערעור על מועד תחילת תשלום הפיצוי התקבל בחלקו. סופו של דבר, חויב המערער בתשלום פיצוי כולל בסך נמוך מזה שנפסק, שישולם בעשרה תשלומים שווים ומועד התשלום הראשון נקבע לשלושה חודשים לאחר ההכרעה בערעור.

בת"פ (מחוזי מרכז) 18011-01-20 **מדינת ישראל נ' פדידה** (30.6.21) הורשע נאשם, על פי הודאתו, בביצוע שתי עבירות של המתה בקלות דעת, שיבוש מהלכי משפט, נהיגה בשכרות, נהיגה בקלות ראש ובמהירות שיש בה סכנה לציבור, שינוי מבנה רכב והחזקת סם מסוכן לצריכה עצמית.

באותו מקרה, הנאשם, בעת נסיעה ברכב, האיץ ועקף במהירות רבה, בכביש דו סיטרי, מספר כלי רכב. תוך כדי עקיפה, איבד שליטה על רכבו ופגע בשני רוכבי אופניים שנהרגו במקום. בית המשפט המחוזי קבע כי מתחם עונש הולם הנע בין 9 ל- 14 שנות מאסר בפועל והטיל על הנאשם, בין השאר, **9 שנות מאסר בפועל**.

בע"פ 8/20 **בובי נ' מדינת ישראל** (12.5.22) הורשע המערער בעבירות הריגה, גרימת חבלה חמורה, נהיגה בשכרות ונהיגה ללא רישיון רכב. הוטלו עליו, בין היתר, **6 שנות מאסר בפועל**.

בערעור הומרה עבירת ההריגה לעבירת המתה בקלות דעת, ונקבע כי המערער פעל בקלות דעת ונטל סיכון בלתי סביר בכך שנהג שיכור. עוד נקבע כי המרת סעיף העבירה והרשעת המערער בעבירת המתה בקלות דעת, אינה מביאה להפחתה בעונשו.

בעניין אלגרגאוי הנזכר לעיל, התקבל חלקית ערעורו של מערער, שהורשע בעבירה של המתה בקלות דעת והוטל עליו, בין היתר, עונש של **6 שנות מאסר בפועל**.

באותו מקרה המערער חצה צומת כשאור הרמזור בנתיבו אדום, רכבו התנגש ברכבו של אחר וגרם למותו. בית המשפט העליון הפחית את רכיב המאסר בפועל, ותחתיו קבע עונש של **5 שנות מאסר בפועל**.

כיון שעסקין במנעד ענישה רחב, ניתן לאתר פסיקה מקלה מפסקי הדין שהוזכרו לעיל. כך בעניין אלגרגאוי הפנה בית המשפט העליון לפסקי דין בעבירות כגון דא ובנסיבות דומות, שבהם עונשי המאסר בפועל נעו בין שתי שנות מאסר בפועל לחמש שנות מאסר בפועל. עוד הפנה לפסקי דין שבהם הנסיבות היו חמורות יותר, מספר הנפגעים היה גבוה יותר, ועונשי המאסר שנפסקו נעו בין שלוש שנות מאסר בפועל לשמונה שנות מאסר בפועל.

בע"פ 2211/21 **בדארנה נ' מדינת ישראל** (14.7.22) נדחה ערעורו של מערער שיצא לעקיפה והתנגש ברכב. נהג אותו הרכב נהרג והמערער אף הוא נפגע. המערער הורשע בעבירות של המתה בקלות דעת, גרימת חבלה של ממש, ביצוע עקיפה מסוכנת, ביצוע עקיפה בדרך לא פנויה ונהיגה במהירות בלתי סבירה. בגין אלה, הושתו על המערער, בין היתר, **18 חודשי מאסר בפועל**.

בע"פ 8464/15 **פנין נ' מדינת ישראל** (30.10.17) נדחה ערעורו של נהג אוטובוס, שהורשע, בין היתר, בעבירות של הריגה, נהיגה בקלות ראש ורשלנות שגרמה נזק לאדם ורכוש, אי ציות לרמזור, אי מתן זכות קדימה ועוד. בגין אלו הושתו עליו, בין היתר, **30 חודשי מאסר בפועל**.

בת"פ 18877-02-21 **מדינת ישראל נ' אבו גנב** (13.4.22) הורשע נאשם על פי הודאתו (שניתנה בשלב מאוחר של ההליך) בעבירות של הריגה בקלות דעת, נהיגה תחת השפעת סמים, חבלה חמורה, נהיגה במהירות מופרזת וסטייה מנתיב נסיעה, והוטלו עליו, בין היתר, **42 חודשי מאסר בפועל**.

בשונה ממרבית המקרים שאליהם הופנינו, בענייננו התאונה הקטלנית לא הייתה תוצאה של נהיגה פרועה או של התנהגות קלוקלת מצד הנהג, או של נהג רכב אחר, אלא שהיא כל כולה תוצאה של התנהגות אגרסיבית וקלת דעת מצדו של נוסע שישב לצד הנהג, הוא הנאשם. כתב האישום אינו מונה עבירות שבשגרה מתווספות לנסיבות של תאונות דרכים קטלניות. היינו, אין התאמה ממשית בין המקרים שהוצגו בפסיקה למקרה שלפנינו. העבירות הנוספות בפסיקה שלעיל אינן בטלות ואינן חסרות משמעות, ובמקרים של הפקרה המשקל מוטה אף לכיוון עבירה זו. על כך יש להוסיף שהפסיקה דנה בעניינם של נהגים, וענייננו בנוסע שמעולם לא הוציא רישיון נהיגה, לפי מה שנמסר לנו מעולם לא נהג ברכב, ואין ברשותו רכב. לא ניתן להשוות בין הנאשם שלפנינו לנהג "רגיל" ברכב, וייתכן שהשוואה נכונה יותר הייתה לאדם המצית סיגריה ליד משאבה בתחנת דלק, או כל פעולה אחרת שלכאורה אדם בוגר מבצע תוך שהוא מודע לפעולתו ומבין היטב את הסכנה הגלומה בה (גם אם אינו חפץ בה ואף אינו שווה נפש ביחס להתקיימותה). עם זאת, אין להתעלם מכך שהעבירה בענייננו נעברה בתוך הרכב, תוך כדי נסיעה ברכב, ותוך שימוש בכוח המכני של הרכב, שכן אלמלא הרכב היה בנסיעה לא הייתה התאונה נגרמת וחיי המנוח לא היו נקטלים. החומרה היתרה שיש במעשהו מצויה אף בכך שהנאשם סיכן את נוסעי הרכב כולם, ולא רק אותם אלא גם את יתר משתמשי הדרך.

בע"פ 570/07 **בן הרוש נ' מדינת ישראל** (7.5.07) ציין בית המשפט העליון את הדברים הבאים, שיפים לענייננו:

"ההכרעה בתיק זה אינה קלה, לא רק בגלל הממד האנושי העצוב מאין כמותו, אל מול אבדן שאינו בר השגה ואינו ניתן להשבה למשפחה, ששתי נפשות מתוכה נגדעו בחתף ואחרות נפגעו, אלא גם בשאלה הרחבה יותר של התמודדות עם נגע תאונות הדרכים ואי ההצלחה המספקת של כל הגורמים העוסקים בכך לשרש את עבריינות התנועה. אשר להליכים הפליליים, פעמים שמובאים נהגים שהיו

מעורבים בתאונות קטלניות לדין בעבירת גרימת מוות ברשלנות (סעיף 304 לחוק העונשין) ופעמים, בחמורים שבמקרים מבחינת התנהגותו של הנאשם, ומן הסתם הם המיעוט בבתי המשפט - כמו בנידון דידן - בעבירת הריגה (סעיף 298 לחוק). נוסחו של סעיף 304 הוא "הגורם ברשלנות למותו של אדם - דינו מאסר שלוש שנים". נוסחו של סעיף 298 הוא "הגורם במעשה או במחדל אסורים למותו של אדם, יאשם בהריגה, ודינו - מאסר עשרים שנה". עבירת ההריגה היא מן החמורות בספר החוקים; היא משמשת בהיקף רחב של מקרים - החל במעשי המתה הקרובים לרצח בכוונה תחילה, ולעיתים אף מוגשים כתבי האישום באשמת רצח ובהסדר טיעון מופחתים לכלל הריגה, וכלה בעברייני תנועה שעבירתם חמורה ובוטה, תוך אדישות לתוצאות ופזיזות ברמה גבוהה, אף שאיש מהם אינו מעוניין בתוצאות של מוות. התיחסות המחוקק, התביעה ובתי המשפט נובעת גם מן הכשל המוסרי, ועל כן הנוהג במהירות מטורפת או העוקף במקום אסור כבמקרה דנן, תישקל העמדתו לדין בעבירת הריגה: יש בכך גם מסר ציבורי. דומה בעיני כי גם מבחן התוצאה העצובה משמש את התביעה בהחלטות בהקשר דנא, כגון כשמספר ההרוגים בתאונה גדול, רחמנא ליצלן.

[...]

במקרה דנא הובא המערער לדין לראשונה באשמת גרימת מוות, ויכול היה להיות מורשע בעבירה זו, אלא שמשנשתהה העניין נמלכה התביעה, מטעמה ועל פי פניית משפחת הקרבנות כאמור, והמירה את העבירה בהריגה. המערער - הורשע לאחר הוכחות - בהריגה, ואינו מערער על כך עוד, אלא על חומרת עונשו. עולות השאלות הניצבות תדיר במצבים כאלה בתחום הענישה. בעבירות גרימת מוות הרף הגבוה במידרג הנוהג הוא ככל הנראה עד שנה וחצי של מאסר, ולא אחת מושת מאסר בעבודות שירות. בטרם נידרש לענישה במקרי הריגה, נתאר ונאמר את הידוע, כי אין תשובה טובה לשאלה אם אכן מועילה לצמצום תאונות הדרכים הטלתם של גזרי דין מחמירים; אך כבר ציין הנשיא שמגר ברע"פ 4484/92 סיריה רפאל נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(5) 76, 83 כי "הענישה של מעשי עבריינות מהותיים הקשורים לנהיגה בדרכים, היא חלק מרכזי ואף דומיננטי בכל מאמץ לצמצום עבריינות תנועה". נזדמן לי לומר בפסק דין בתיק שעניינו גרימת מוות ברשלנות, כי "נוכח ההפקרות המרובה בכבישים, קיפודם של חיי אדם, השבר הנורא שאין לו מרפא ואיחוי הפוקד את משפחות הקרבנות, ותחושת אין האונים החברתית אל מול המס שגובות תאונות הדרכים מחברה שאינה חסרה קרבנות בטרור ובקרב, מבקשים גם בתי המשפט לתרום תרומה צנועה בדמות גזרי דין מחמירים" (רע"פ 548/05 לזין נ' מדינת ישראל (טרם פורסם)). רוצה לומר, גם למי שמקנן ספק בליבו אם ההרתעה בענישה מחמירה מועילה, אף שאין בידינו נתונים (שראויה היה כי ינתנו בידינו, לרבות מחקרים) - אין חולק כי יש משמעות לגמול האינדיבידואלי, ולא מילתא זוטרתא היא".

לא קל המקרה שלפנינו ולא קלה דרכנו בבואנו לקבוע את מתחם העונש ההולם את מעשי הנאשם, ובהמשך למקם את עונשו בתוכו.

בבחינת הגורמים המנויים בסעיף 40ט' לחוק העונשין נציין כי בהתאם לתשתית העובדתית המינימאלית שנפרשה לפנינו, למעשיו של הנאשם לא קדם תכנון, לנאשם אחריות מלאה ובלעדית לתאונה, הנזק שנגרם כתוצאה מהתאונה הוא חמור ביותר, קשה ובלתי הפיך. הנאשם גרם במעשיו למותו של המנוח, מוות שפירק משפחה שלמה. הנאשם פגע ברעייתו ואף גרם לעצמו פגיעה קשה. כפי שכבר ציינו גם פוטנציאל הנזק במעשיו של הנאשם עצום הוא, והיתה זו אך יד המקרה שלא נפגעו נוסעים, עוברי אורח ונהגים נוספים. בהתאם לאמור בכתב האישום המתוקן הרקע לריב בין הנאשם לרעייתו היה חשדו בדבר קשר שהיא מקיימת עם המנוח, רוצה לומר שקנאתו של הנאשם היא שהובילה את ידו

לאחוז בהגה ולהסיט את הרכב ממסלולו. עוד נציין כי מדיניות הענישה הנהוגה היא רק אחד הפרמטרים לקביעת מתחם העונש ההולם, כפי שנאמר בע"פ 1323/13 חסן נ' מדינת ישראל (5.6.13):

"אין לטעות ולזהות בין מתחם העונש ההולם לבין טווח הענישה הנהוג. מדובר ב"יצורים" שונים. מתחם העונש ההולם מגלם, כאמור, הכרעה ערכית המבוססת על שיקולים שונים, כאשר מדיניות הענישה הנהוגה בעבירה הנדונה הוא רק אחד מהם. טווח הענישה הנהוג בפסיקה, לעומת זאת, הוא נתון אמפירי-עובדתי, המורכב מהעונשים המקובלים בגין עבירה מסוימת בדין הנהוג. היעדר החפיפה בין השניים עולה במפורש גם מדברי ההסבר להצעת החוק, [...]".

לאחר שאמרנו את כל שאמרנו לעיל, סבורים אנו כי מתחם העונש ההולם את האירוע נמצא בתוך שבין שבע (7) שנות מאסר בפועל לעשר (10) שנות מאסר בפועל.

העונש המתאים לנאשם

בד בבד עם השיקולים העומדים לחובת הנאשם, יש לזכור כי הענישה היא לעולם אינדיבידואלית.

בבואנו לגזור את עונשו של הנאשם נתנו דעתנו לכך שהנאשם הודה בשלב מוקדם של ההליך, לא נשמעו עדויות בתיק ונחסך זמן שיפוטי יקר ורב. הנאשם הביע חרטה על מעשיו, וכלשון בא כוחו, מדובר באדם פשוט שאינו יודע קרוא וכתוב, כך שדרכי ההבעה שלו מוגבלות באופן יחסי.

כחלק מהראיות שהוגשו לעונש, כאמור, הוגש גם גיליון הרישום של הפלילי של הנאשם, ונתנו דעתנו לכך שהנאשם הורשע בעבירת רכוש ואלימות כלפי רעייתו. עם זאת, נציין כי למעט ההרשעה בגין אירוע יחיד שהתרחש ביום 15.7.18, נעדר הנאשם עבר פלילי.

מסמכים נוספים שהוגשו המצדיקים התחשבות עוסקים במצב משפחתו של הנאשם, ובכלל זה מצבה הסוציאלקונומי. מבלי לפגוע בצנעת הפרט, נדגיש כי נחשפנו לתמונת מצב עגומה מאוד ואף מעוררת דאגה. איננו יכולים להתעלם מכך שמשפחת הנאשם ניצבת על עברי פי פחת ולא ניתן לשלול אפשרות שלפיה מאסר ממושך של הנאשם יתרום באופן משמעותי לפירוקו של התא המשפחתי, פשוטו כמשמעו. לעניין סכום הפיצוי אף לא יכולנו להתעלם מהמציאות הכלכלית הקשה שבה מצויה משפחת הנאשם, שמעבר לחובות, ידה אינה משגת לרכוש אוכל וביגוד לחמש ילדות קטנות, שהבכורה מבניהן כבת 7 שנים.

ב"כ הנאשם הפנה בעניין זה לפסק הדין שניתן בע"פ אבו לבן, המוזכר לעיל, ולפיו מטרת הפיצוי בהליך הפלילי להעניק סעד מידי לנפגע העבירה, סעד המכיר בסבלו, שמטרתו אף לקדם את הליך השיקום של הנאשם. באותו מקרה פסק בית המשפט העליון שיש לתת עדיפות לתשלום מידי על פני תשלום מקסימלי, והפחית יותר ממחצית הסכום שנפסק. בענייננו לא ברור כיצד קביעת תשלום מידי תסייע בידי הנאשם. זאת ועוד, קביעה שכזו עלולה להטיל נטל כלכלי בלתי אפשרי על כתפי הוריו של הנאשם שכעת, להבנתנו, מטפלים בחמש בנותיו, ולא תהווה רכיב ענישה ממשי כלפי הנאשם.

עמוד 10

על האמור יש להוסיף את הפציעה הקשה שנגרמה לנאשם כתוצאה מהתאונה, ולא ניתן לשלול אפשרות שפציעה זו הותירה בגופו נכות מסוימת, כך שכלל לא ברור מהי יכולת ההשתכרות שלו, ואם היא קיימת עדיין. אשר לרעייתו, מהמסמכים שהוצגו לעיונו נראה כי אינה עובדת כלל ואינה מסוגלת לעבוד (ללא קשר לתאונה). הלכה עמנו שלפיה יכולת כלכלית אינה פרמטר שעל בית המשפט להתחשב בו בבואו לפסוק פיצוי בהליך הפלילי, אך הלכה זו אינה סותרת את הכלל שלפיו הסמכות לפסוק פיצויים היא סמכות שברשות. בהקשר הזה יוער, כפי שהוער בעניין אבו לבן, כי משפחת המנוח טרם הגישה תביעת פיצויים בגין התאונה, ואפשר ומדובר באפיק ממשי שאליו תוכל לפנות. עוד יוער כי מודעים אנו לכך שבכל מקרה, בהתאם לחוק ולפסיקה, הגשת תביעה לפיצויים לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ח - 1975, אינה מאיינת את סמכות בית משפט זה לחייב בפיצויים.

לאחר ששקלנו את הסוגיה, החלטנו להורות לנאשם לפצות את בני משפחת המנוח במאוחד, ולקבוע את סכום הפיצוי תוך התחשבות בנתוניו הכלליים של הנאשם.

אשר לבקשת המאשימה לפסול את הנאשם מקבל או החזיק רישיון נהיגה, הגענו לכלל דעה כי יש לכך הצדקה, הגם שהנאשם אינו בעל הרכב, וישב לצדו של הנהג.

סעיף 35 לפקודת התעבורה קובע:

"הורשע אדם בעבירת תעבורה או בעבירה לפי חוק אחר הכרוכה בנהיגה ברכב, רשאי בית המשפט שהרשיעו, או שנתן, גם אם לא הרשיעו, צו שירות לפי סימן ד'1 לפרק ו' לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן - צו שירות), או צו מבחן לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], תשכ"ט-1969 (להלן - צו מבחן), נוסף על כל עונש אחר במקומו, לפסול אותו מלקבל או מלהחזיק רישיון נהיגה, לצמיתות או לתקופה מסוימת או עד שיתמלאו התנאים שקבע בית המשפט ולחייבו לקבל הדרכה בנהיגה נכונה כפי שקבע השר באישור ועדת הכלכלה של הכנסת; לענין סעיף זה, רואים צו שירות או צו מבחן כעונש אחר אף אם ניתן ללא הרשעה".

ברע"פ 5166/14 **קרופצקי נ' מדינת ישראל** (5.5.15) נקבע, בין היתר, כי אדם שישן ברכב מונע בעודו שיכור עובר עבירה של נהיגה בשכרות. בית המשפט העליון התייחס לפרשנות המונח "נהיגה" וקבע כי יש להסתייע במבחן השליטה האפקטיבית על אמצעי הפעולה של הרכב. נאמר שבביטוי "שליטה אפקטיבית" גלומה יכולתו של אדם לשלוט במנגנוני התפעול, הבקרה והשליטה ברכב. בענייננו, העבירות שבהן הורשע הנאשם אינן עבירות תעבורה או כאלו שכרוכות (מניה וביה) בנהיגה. עם זאת, במעשיו, בעת תפיסת ההגה בחוזקה והסטתו, השתלט הנאשם על הרכב, ולדאבון הלב נטל עליו שליטה אפקטיבית שהביאה לאסון.

סוף דבר

על יסוד האמור לעיל, בשקלול כלל הנתונים שבאו לפנינו, החלטנו להטיל על הנאשם את רכיבי הענישה שלהלן:

תשע (9) שנות מאסר בפועל, בניכוי ימי המעצר.

יופעל בחופף עונש המאסר המותנה בן ארבעה (4) חודשים אשר הושת על הנאשם במסגרת ת"פ (שלום חדרה)

67948-11-18. מצאנו לנכון להורות על חפיפת העונשים לנוכח פציעתו הקשה של הנאשם, מתוך התחשבות בלקיחת האחריות מצדו וייתור הליך מורכב של שמיעת ראיות להוכחת אשמתו.

על הנאשם לשאת אפוא בעונש מאסר בפועל לתקופה של תשע שנים שתימנה מיום מעצרו.

שנים-עשר (12) חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, לבל יעבור עבירה שעניינה המתה בקלות דעת או חבלה חמורה.

הנאשם יפצה את בני משפחת המנוח בסכום של 100,000 ₪. הסכום ישולם בעשרה תשלומים שווים ורצופים, החל מיום 15.1.23 ובכל 15 בחודש שלאחריו. אי פירעון אחד התשלומים במועד יעמיד את יתרת הפיצוי לפירעון מיד.

הסכום יחולק באופן שווה בין אמו אחיו ואחיותיו של המנוח, ויועבר אליהם לפי פרטים שיימסרו בידי המאשימה עד ליום 1.1.23.

אנו פוסלים את הנאשם מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה למשך שלוש שנים מיום שחרורו מהכלא.

זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט העליון

ניתן היום, י"ד כסלו תשפ"ג, 08 דצמבר 2022, במעמד הצדדים.

איל באומגרט, שופט

ערן קוטון, שופט

אבי לוי, שופט [אב"ד]